

Ερευνητική Εργασία Α' Λυκείου

«Ιστορία της Γραφής»

«Ιστορία της έντεχνης γραφής στην Ελλάδα: Το στίγμα της γενιάς του '30 στην ποίηση»

Εργάστηκαν οι μαθητές: Λαζανάς Κλέαρχος, Μητρόπουλος
Αλέξης, Μωραΐτη Αθηνά, Παναγάκη Μυρτώ, Παππάς Χρήστος,
Τεντόμας Δημήτρης

Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Μαρία-Άννα Μπενέκου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '30

Η Γενιά του Τριάντα συνδέεται με την ανανέωση της ποίησης και της πεζογραφίας. Οι λογοτέχνες και οι πεζογράφοι επηρεάζονται από τα ρεύματα του υπερρεαλισμού (εκπρόσωποι ήταν ο Νίκος Εγγονόπουλος και ο Ανδρέας Εμπειρικός) και του μοντερνισμού παρ' ότι κάποιοι εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τον ρεαλισμό. Οι ποιητές υιοθετούν τον ελεύθερο στίχο αντί του παραδοσιακού και οι πεζογράφοι ασχολούνται με τα μυθιστορήματα αντί για τα διηγήματα.

Μεγάλοι ποιητές της περιόδου αναδείχτηκαν ο Γιώργος Σεφέρης, ο Οδυσσέας Ελύτης, ο Γιάννης Ρίτσος, ο Ανδρέας Εμπειρικός, ο Νίκος Καββαδίας και πολλοί άλλοι ενώ σπουδαίοι πεζογράφοι ο Στρατής Μυριβήλης, ο Γιώργος Θεοτοκάς, ο Κοσμάς Πολίτης, ο Ηλίας Βενέζης ο Μ. Καραγάτσης, ο Άγγελος Τερζάκης και άλλοι.

Έχουμε δύο ρεύματα-κινήματα:

Υπερρεαλισμός:

καλλιτεχνικό και λογοτεχνικό κίνημα που αναπτύχθηκε κυρίως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Δινόταν έμφαση στην υποσυνείδητη ή άλογη σημασία των παραστάσεων που ενεργοποιούνται αυτόματα με τον ελεύθερο συνειρμό, καθώς και στην αξιοποίηση τυχαίων εντυπώσεων, ασυνήθιστων αντιθέσεων κλπ.

Συμβολισμός:

A) Η χρήση συμβόλων για έκφραση ιδεών

B) Λογοτεχνικό και καλλιτεχνικό κίνημα του τέλους του 19^{ου} αι. που σε αντίθεση με τον νατουραλισμό και τον παρνασσισμό, προσπάθησε να εκφράσει μια συμβολική και πνευματική αντίληψη του κόσμου. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως από τον Ρίτσο και από το Νικηφόρο Βρεττάκο.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ: ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

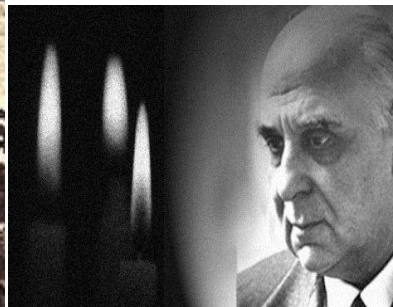
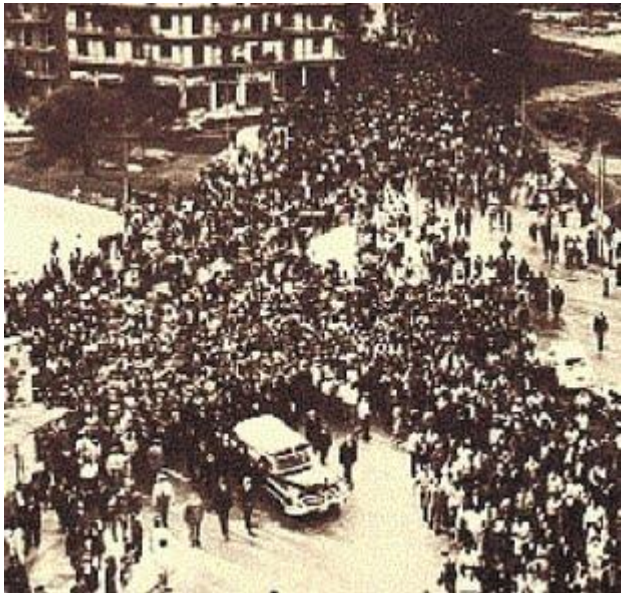
Το κανονικό του όνομα ήταν Γεώργιος Σεφεριάδης. Γεννιέται στη Σμύρνη στις 13 Μαρτίου του 1900. Το 1917 αποφοιτεί από το Πρότυπο Κλασικό Γυμνάσιο Αθηνών. Το 1918 φεύγει με την οικογένεια του για το Παρίσι και το 1924 πηγαίνει στο Λονδίνο. Το 1925 επιστρέφει στην Ελλάδα και το 1927 διορίζεται στη διπλωματική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών ως ακόλουθος πρεσβείας. Το 1931 εκδίδεται το πρώτο του ποίημα «Η στροφή» χρησιμοποιώντας το ψευδώνυμο Σεφέρης.

Το 1935 αρχίζει να συνεργάζεται με διάφορες εκδόσεις όπως «Νέα Γράμματα». Ένα χρόνο μετά διορίζεται πρόξενος στην Κορυτσά μέχρι τον Οκτώβριο του 1937 οπότε και μετατίθεται στην Αθήνα ως προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εξωτερικού Τύπου του Υφυπουργείου Τύπου και Πληροφοριών. Το 1944 που συνόδευσε την Ελληνική Κυβέρνηση μέχρι την Ιταλία και έχοντας προηγουμένως περάσει κάποια χρόνια στην Αίγυπτο και άλλες πόλεις, επιστρέφει στην Αθήνα. Μετατέθηκε σε πολλές πόλεις ως σύμβουλος και για υπηρεσιακά ζητήματα. Στο Λονδίνο που πέρασε κάποιο διάστημα το 1956, έφτασε να γνωρίσει μέχρι και το Μίκη Θεοδωράκη, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα και τον επαναπατρισμό στην Ελλάδα των λειψάνων του Κάλβου. Το 1962 εγκαταλείπει οριστικά την Ελληνική

πρεσβεία του Λονδίνου και τίθεται εις την διάθεση του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών.

Το 1963 βραβεύεται με Νόμπελ Λογοτεχνίας από τη Σουηδική Ακαδημία Επιστημών. Το 1964 αναγορεύεται επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης και της Οξφόρδης και τον Ιούνιο ένα χρόνο μετά του Πρίνστον. Το 1968 δέχεται προσεγγίσεις από αριστερούς για να τους συνδράμει. Το φθινόπωρο μεταβαίνει στις Η.Π.Α. και διαβάζει ποιήματα στα πανεπιστήμια Χάρβαρντ, Πρίνστον, Πίτσμπουργκ, Ουάσινγκτον και άλλα. Στις 29 Μαρτίου του 1969 μίλησε για πρώτη φορά εναντίον της Χούντας. Το 1971 εισάγεται στον Ευαγγελισμό λόγω έλκους από το οποίο ταλαιπωρούνταν 15 χρόνια.

Στις 20 Σεπτεμβρίου απεβίωσε και η κηδεία του εξελίχθηκε σε διαμαρτυρία κατά της δικτατορίας. Μετά το θάνατό του εκδόθηκε το προσωπικό του ημερολόγιο με τίτλο «Μέρες...» καθώς και το πολιτικό του ημερολόγιο.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ

Φυγή

Δεν ήταν άλλη ή Αγάπη μας
έφευγε ξαναγύριζε και μας έφερνε
ένα χαμηλωμένο βλέφαρο πολύ μακρινό
ένα χαμόγελο μαρμαρωμένο, χαμένο
μέσα στο πρωινό χορτάρι
ένα παράξενο κοχύλι που δοκίμαζε
να το εξηγήσει επίμονα ή ψυχή μας.

Η αγάπη μας δεν ήταν άλλη ψηλαφούσε
σιγά μέσα στα πράγματα που μας τριγύριζαν
να εξηγήσει γιατί δε θέλουμε να πεθάνουμε
με τόσο πάθος.

Κι αν κρατηθήκαμε από λαγόνια κι αν αγκαλιάσαμε
με όλη τη δύναμή μας άλλους αυχένες
κι αν σμίξαμε την ανάσα μας με την ανάσα
εκείνου του ανθρώπου
κι αν κλείσαμε τα μάτια μας, δεν ήταν άλλη
μονάχα αυτός ο βαθύτερος καημός να κρατηθούμε
μέσα στη φυγή.

Στροφή

Στιγμή, σταλμένη από ένα χέρι
που είχα τόσο αγαπήσει
με πρόφτασες ίσια στη δύση
σαν μαύρο περιστέρι.

Ό δρόμος άσπριζε μπροστά μου,
απαλός αχνός ύπνου
στο γέρμα ενός μυστικού δείπνου...
Στιγμή σπυρί της άμμου,

που κράτησες μονάχη σου όλη
την τραγική κλεψύδρα
βουβή, σαν να είχε δει την Ύδρα
στο ουράνιο περιβόλι.

Λίγο ακόμα

Λίγο ακόμα θα ιδούμε
τις αμυγδαλιές ν' ανθίζουν.

Λίγο ακόμα θα ιδούμε
τα μάρμαρα να λάμπουν,
να λάμπουν στον ήλιο
κι ή θάλασσα να κυματίζει.

Λίγο ακόμα, να σηκωθούμε
λίγο ψηλότερα.

Απόσπασμα από το ποίημά του: «Ελένη»

Δακρυσμένο πουλί, στην Κύπρο τη θαλασσοφίλητη
που έταξαν για να μου θυμίζει την πατρίδα,
άραξα μοναχός μ' αυτό το παραμύθι,
αν είναι αλήθεια πως αυτό είναι παραμύθι,
αν είναι αλήθεια πως οι άνθρωποι δε θα ξαναπιάσουν
τον παλιό δόλο των θεών.

αν είναι αλήθεια
πως κάποιος άλλος Τεύκρος, ύστερα από χρόνια,
ή κάποιος Αίαντας ή Πρίαμος ή Εκάβη
ή κάποιος άγνωστος, ανώνυμος, που ωστόσο
είδε ένα Σκάμαντρο να ξεχειλάει κουφάρια,
δεν το 'χει μες στη μοίρα του ν' ακούσει
μαντατοφόρους που έρχονται να πούνε
πως τόσος πόνος τόση ζωή
πήγαν στην άβυσσο
για ένα πουκάμισο αδειανό για μίαν Ελένη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ: ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεννιέται στη Μονεμβασιά στη 1 Μαΐου του 1909. Το 1934 εκδίδεται η πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο «Τρακτέρ» ενώ ξεκινά να δημοσιεύει στον «Ριζοσπάστη» τη στήλη «Γράμματα για το Μέτωπο». Γίνεται μέλος του ΚΚΕ στο οποίο έμεινε πιστός μέχρι το θάνατό του. Το 1935 κυκλοφορούν οι «Πυραμίδες» και ένα χρόνο μετά «ο Επιτάφιος». Το χρονικό διάστημα 1948-1952 εξορίζεται σε διάφορα νησιά. Το 1952 απελευθερώνεται και έρχεται στην Αθήνα.

Το 1954 παντρεύεται και αποκτά μια κόρη. Το 1956 τιμάται με το Α' Κρατικό Βραβείο ποίησης για τη «Σονάτα του Σεληνόφωτος». Το 1975 αναγορεύεται και αυτός όπως και ο Σεφέρης επίτιμος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Επιπλέον το 1977 τιμάται με το βραβείο Ειρήνης Λένιν. Πεθαίνει στις 11 Νοεμβρίου το 1990 στην Αθήνα.

Στη Μονεμβάσια το 1983, έξω από τα “κελιά”, το σπίτι όπου γεννήθηκε.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

(Απόσπασμα από τη Σονάτα του σεληνόφωτος)

Το ξέρω πως καθένας μοναχός πορεύεται στον έρωτα,
μοναχός στη δόξα και στο θάνατο.
Το ξέρω. Το δοκίμασα. Δεν ωφελεί.
Άφησε με να ‘ρθω μαζί σου.

Μα ποιος μπορεί να παίξει ως το τέλος αυτό το παιχνίδι;
Κ' η αρκούδα σηκώνεται πάλι και πορεύεται
υπακούοντας στο λουρί της, στους κρίκους της, στα δόντια της,
χαμογελώντας με τα σκισμένα χείλια της στις πενταροδεκάρες
που τις ρίχνουνε τα ωραία και ανυποψίαστα παιδιά
(ωραία ακριβώς γιατί είναι ανυποψίαστα)
και λέγοντας ευχαριστώ. Γιατί οι αρκούδες που γεράσανε
το μόνο που έμαθαν να λένε είναι: ευχαριστώ , ευχαριστώ.
Άφησε με να ‘ρθω μαζί σου.

Καπνισμένο Τσουκάλι (απόσπασμα)

Και να αδελφέ μου που μάθαμε να κουβεντιάζουμε ήσυχα κι απλά.
Καταλαβαινόμαστε τώρα, δεν χρειάζονται περισσότερα.
Κι αύριο λέω θα γίνουμε ακόμα πιο απλοί.
Θα βρούμε αυτά τα λόγια που παίρνουνε το ίδιο βάρος
σ' όλες τις καρδιές, σ' όλα τα χείλη.
Έτσι να λέμε πια τα σύκα-σύκα και τη σκάφη-σκάφη.
Κι έτσι που να χαμογελάνε οι άλλοι και να λένε,
«Τέτοια ποιήματα, σου φτιάχνουμε εκατό την ώρα.»
Αυτό θέλουμε κι εμείς.
Γιατί εμείς δεν τραγουδάμε για να ξεχωρίσουμε, αδελφέ μου, απ' τον κόσμο,
εμείς τραγουδάμε για να σμίξουμε τον κόσμο.

Αύριο μπορεί να μας σκοτώσουν (απόσπασμα από το «Καπνισμένο Τσουκάλι»)

Χαμογελάμε κατά μέσα.
Αυτό το χαμόγελο,
το κρύβουμε τώρα.
Παράνομο χαμόγελο,
όπως παράνομος έγινε κι ο ήλιος,
παράνομη και η αλήθεια.
Κρύβουμε το χαμόγελο,
όπως κρύβουμε στην τσέπη μας,
τη φωτογραφία της αγαπημένης μας,
όπως κρύβουμε την ιδέα της λευτεριάς,
ανάμεσα στα δυο φύλλα της καρδιάς μας.
Όλοι εδώ πέρα έχουμε έναν ουρανό
και το ίδιο χαμόγελο.
Αύριο μπορεί να μας σκοτώσουν.
Αυτό το χαμόγελο,

κι αυτόν τον ουρανό,
δεν μπορούν να μας τα πάρουν.

Αυτά τα κόκκινα σημάδια (απόσπασμα από το «Καπνισμένο Τσουκάλι»)

Αυτά τα κόκκινα σημάδια στους τοίχους,
μπορεί να 'ναι κι από αίμα.
Όλο το κόκκινο στις μέρες μας είναι αίμα,
μπορεί να 'ναι κι απ' το λιόγερμα,
που χτυπάει στον απέναντι τοίχο.
Κάθε δειλί τα πράγματα κοκκινίζουν
πριν σβήσουν και ο θάνατος είναι πιο κοντά.
Έξω απ' τα κάγκελα,
είναι οι φωνές των παιδιών,
και το σφύριγμα του τρένου.
Τότε τα κελιά γίνονται πιο στενά
και πρέπει να σκεφτείς το φως
σ' έναν κάμπο με στάχνα,
και το ψωμί στο τραπέζι των φτωχών
και τις μητέρες να χαμογελάνε στα παράθυρα,
για να βρεις λίγο χώρο να απλώσεις τα πόδια σου.
Κείνες τις ώρες,
σφίγγεις το χέρι του συντρόφου σου,
γίνεται μια σιωπή γεμάτη δέντρα,
το τσιγάρο κομμένο στη μέση,
γυρίζει από στόμα σε στόμα,
όπως ένα φανάρι που ψάχνει το δάσος,
βρίσκουμε τη φλέβα
που φτάνει στην καρδιά της άνοιξης,
χαμογελάμε.

ΠΗΓΕΣ

Γενιά του '30

-<http://www.nationalgallery.gr/site/content.php?sel=396>

Βιογραφίες:

-Ρίτσος --> Βιβλίο "Γιάννης Ρίτσος: Ένα σχεδιάσμα βιογραφίας"

"Γιάννης Ρίτσος: Αυτοβιογραφία"

-Σεφέρης --> http://seferisgiorgos.blogspot.gr/2008/06/blog-post_4361.html

Ποιήματα:

-Ρίτσος--> Από τα έργα:

"Η σονάτα του σεληνόφωτος"

"Καπνισμένο τσουκάλι"

"Γιάννης Ρίτσος: Ποιήματα"

"Όνειρο καλοκαιρινού μεσημεριού"

"Επιτάφιος"

-Σεφέρης-->Ποιήματα, Εκδ.Ικαρος,1972 . Από τις ποιητικές συλλογές:

"Στροφή"

"Η Στέρνα"

"Επί Ασπαλάθων"

"Ημερολόγιο καταστροφώματος Α' "

"Κύπρον ου μ' εθέσπισεν"

Γενικά:

βλ. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α',Β',Γ' Τεύχος σχολικά βιβλία όπου και ποιήματα και ερμηνευτικά σημειώματα

βλ. Η Ελληνική Ποίηση, Ανθολογία, Γραμματολογία, Εκδ.Σοκόλη

βλ. Δημαρά Κ., Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

βλ. Πολίτη Λ., Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας